

○ *Methode voor het bepalen van
het aandeel duurzaam
geproduceerd hout op de
Nederlandse markt*

*Versie 4.0
23 december 2011*

Jan Oldenburger & Mark van Benthem

Wageningen, december 2011

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	3
2 DEFINITIES	5
2.1 Duurzaam geproduceerd hout	5
2.2 Aantoonbaar legaal hout	5
2.3 Onderscheid labels (claims)	6
2.4 Bronbenadering	6
3 SCOPE VAN DE STUDIE	9
3.1 Productgroepen	9
3.2 Landen van herkomst	10
3.3 Kant-en-klare houtproducten	10
3.4 Houtige biomassa	12
4 WERKWIJZE	13
4.1 Te benaderen bedrijven	13
4.2 Respons	16
4.3 Controle van de cijfers	16
5 BEREKENING VAN DE VOLUMES	17
5.1 Conversiefactoren	17
5.2 Nederlands Houtverbruik	19
Bijlage 1	20
Bijlage 2	21
Bijlage 3	22
Bijlage 4	24

1 INLEIDING

De rijksoverheid heeft in het kader van het Beleidsprogramma Biodiversiteit als ambitie dat in 2011 50% van het hout op de Nederlandse markt duurzaam geproduceerd moet zijn. Om na te gaan in hoeverre deze doelstelling behaald wordt, is het aandeel duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt de afgelopen jaren twee keer in kaart gebracht. In 2005 bedroeg het aandeel 13,3%, terwijl in 2008 het aandeel gegroeid was naar 33,8%. Om te kunnen bepalen of het uiteindelijke doel bereikt is wordt in 2012 het marktaandeel in 2011 bepaald.

Het verduurzamen van de tropisch hout stroom vergt extra aandacht. Om ook deze verduurzaming te accelereren heeft de overheid middels het Initiatief Duurzame Handel (IDH) support programma's opgezet voor de drie tropische regio's (Amazone, Borneo en Congo-Basin) alsmede voor marktstimulering in Nederland/Europa. Het meten van de tropisch hout stroom naar Nederland geeft de gelegenheid de impact van de programma's te meten alsmede samen met de stakeholders toekomstig beleid en activiteiten voor verdere stimulering te definiëren.

In de eerdere marktmetingen, die Probos heeft uitgevoerd (over 2005 en 2008), is gekeken naar de verschillende certificeringssystemen en legaliteitsverklaringen die op de Nederlandse markt gebracht worden. De status van de certificeringssystemen en legaliteitsverklaringen binnen het duurzaam inkoopbeleid van de Nederlandse overheid is tevens leidend voor de status binnen het onderzoek. Naast deze onderzoeken hebben andere organisaties voor specifieke certificeringssystemen marktonderzoeken uitgevoerd. De uitkomsten van deze onderzoeken verschillen van elkaar door de gehanteerde methode, conversiefactoren, etc. Verschillende uitkomsten zorgen voor discussie en dat is onwenselijk. Om deze situatie voor de monitor 2011 en eventuele latere marktmetingen te voorkomen, coördineert het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), in samenwerking met het Initiatief Duurzame Handel, het opzetten van een breed gedragen meetmethode voor het marktaandeel van duurzaam hout. Deze meetmethode moet het mogelijk maken om data te verzamelen die voor verschillende partijen acceptabel en bruikbaar is en die de lasten voor bevraagde bedrijven zoveel mogelijk verlicht. Hiertoe wordt voorafgaand aan de feitelijke marktmeting over 2011 de te volgen onderzoeksmethode met de verschillende gebruikers van de cijfers en andere stakeholders afgestemd. Naast het bundelen van informatievragen geeft dit gebruikers en stakeholders ook de mogelijkheid aanvullend op de centrale onderzoeksvraag van de overheid, zelf onderzoeksvragen te formuleren die mogelijk meegenomen kunnen worden in de marktmeting.

Dit document beschrijft deze breed gedragen onderzoeksmethode voor het in beeld brengen van het aandeel aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout en papier op de Nederlandse markt te komen. De methode is in nauwe samenwerking met de ministeries van I&M en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), IDH, FSC¹ Nederland, PEFC² Nederland, de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH), de Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten, de Emballage- en Palletindustrie Vereniging (EPV) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) tot stand gekomen. De Koninklijke Vereniging van Nederlandse Papier- en kartonfabrieken (VNP) is hierbij indirect betrokken geweest.

---

¹ Forest Stewardship Council (FSC)

² Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC)

In dit document worden de scope, de te hanteren definities en de werkwijze gepresenteerd om het marktaandeel duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt inzichtelijk te maken.

2 DEFINITIES

2.1 Duurzaam geproduceerd hout

Duurzaam geproduceerd hout³ wordt binnen deze studie gedefinieerd als: hout dat aantoonbaar afkomstig is uit bos dat is gecertificeerd volgens een certificeringssysteem dat is geaccepteerd voor het duurzaam inkoopbeleid van de Nederlandse overheid op basis van de inkoopcriteria van de Nederlandse overheid voor duurzaam geproduceerd hout (Timber Procurement Assessment System, TPAS). Op dit moment (6 december 2011) zijn dat de certificeringssystemen FSC en PEFC, m.u.v. het Maleisische certificeringssysteem MTCS. Het aandeel duurzaam geproduceerd wordt per certificeringssysteem in beeld gebracht. Iedere gebruiker van de data kan met behulp van deze gegevens zelf bijvoorbeeld het marktaandeel van een specifiek certificeringssysteem bepalen.

Op dit moment wordt een deel van het volume dat door de VVNH leden wordt geïmporteerd als Keurhout Duurzaam opgegeven. Deze bedrijven zijn in bezit van een Keurhout Chain-of-Custody (CoC) certificaat⁴ en laten het hout door deze CoC lopen. Zowel FSC als PEFC (incl. MTCS) vallen onder Keurhout Duurzaam. Om de lastendruk van de bedrijven zoveel mogelijk te beperken, wordt binnen de monitoring zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de cijfers uit de VVNH monitoring. Echter, voor het bepalen van het marktaandeel duurzaam geproduceerd hout worden bedrijven naar de achterliggende certificaten gevraagd.

2.2 Aantoonbaar legaal hout

In verband met haar betrokkenheid bij het FLEGT-proces en de verantwoordelijkheid voor de EU Houtverordening wetgeving, die in 2013 in werking zal treden, is het Ministerie van EL&I ook geïnteresseerd in het marktaandeel van aantoonbaar legaal geproduceerd hout. Volgens de EU-verordening (Nr. 995/2010) wordt het volgende onder illegaal gekapt verstaan: 'gekapt in strijd met de toepasselijke wetgeving⁵ in het land waar het hout is gekapt'. Het is inmiddels duidelijk dat hout geïmporteerd uit FLEGT⁶-landen, mits vergezeld van een FLEGT-vergunning, en hout van CITES soorten, vergezeld van een CITES vergunning, binnen de EU-verordening als aantoonbaar legaal wordt beschouwd.

Het is op dit moment niet duidelijk welke certificeringssystemen voor duurzaam geproduceerd hout, noch welke bestaande legaliteitsverklaringen voor legaal hout onder de EU-verordening als aantoonbaar legaal kunnen worden opgevat. Daarom wordt ervoor gekozen alle bestaande legaliteitsverklaringen in de studie mee te nemen, zoals TLTV⁷, MLTV⁸ en VLTV⁹ (SGS), OLB¹⁰ (Veritas), VLO/VLC¹¹ (Smartwood) en FSC¹² controlled

³ In paragraaf 2.2 worden de verschillende productgroepen die onder hout vallen benoemd.

⁴ Om te kunnen garanderen dat het hout(en product) met een keurmerk ook daadwerkelijk afkomstig is uit verantwoord beheerde bossen, wordt de hele keten die het hout van bos tot eindproduct doorloopt, gecontroleerd. Dit wordt de 'Chain of Custody' (CoC) genoemd.

⁵ "toepasselijke wetgeving": de wetgeving die van kracht is in het land waar het hout is gekapt en die betrekking heeft op de volgende aangelegenheden: - rechten tot houtkap binnen in een wettig officieel publicatieblad bekendgemaakte grenzen, - betalingen voor houtkaprechten en hout, inclusief heffingen in verband met houtkap, - houtkap, met inbegrip van milieu- en boswetgeving, daarin opgenomen bosbeheer en het behoud van biologische diversiteit indien rechtstreeks verband houdend met de houtkap, - door houtkap geschonden wettelijke rechten van derden betreffende grondgebruik en grondbezit, alsmede, - handel en douane, voor zover van toepassing op de bosbouwsector. (letterlijke bewoording uit Publicatieblad van de Europese Unie (L295/26NL)).

⁶ Forest Law Enforcement, Governance and Trade

⁷ Timber Legality & Traceability Verification

⁸ Mandatory Legal Timber Validation

⁹ Voluntary Legal Timber Validation

wood (FSC CW). Hiermee wordt een beeld verkregen van de verklaringen die in de praktijk worden gehanteerd. Bovendien geeft het een beeld van het aandeel hout dat (mogelijk) op weg is naar aantoonbaar duurzaam geproduceerd. Niet al deze verklaringen hebben een status in het inkoopbeleid van de Nederlandse overheid¹³. De volumes FLEGT-hout en CITES-hout worden ook in beeld gebracht. Het volume hout dat met een CITES vergunning wordt geïmporteerd, wordt door het ministerie van EL&I aangeleverd.

Er is hier bewust gekozen om de term aantoonbaar toe te voegen aan legaal geproduceerd. Door te spreken over aantoonbaar legaal geproduceerd hout, wordt voorkomen dat de suggestie wordt gewekt dat het overige hout dat wordt geïmporteerd per definitie van illegale herkomst zou zijn.

2.3 Onderscheid labels (claims)

Door zowel FSC als PEFC worden verschillende labels (claims) gebruikt (bijvoorbeeld FSC mix credit of 70% PEFC certified). Met behulp van deze labels wordt het onderscheid zichtbaar gemaakt tussen producten die volledig bestaan uit hout dat afkomstig is uit bossen die volgens het betreffende systeem zijn gecertificeerd en producten die voor een deel bestaan uit hout uit gecertificeerd bos, maar ook voor een deel uit hout dat afkomstig is uit gecontroleerde bron of producten die voor een deel of volledig bestaat uit gerecycled materiaal. Binnen de marktstudie wordt geen onderscheid gemaakt tussen deze verschillende labels. Indien het hout of papier is voorzien van één van deze labels dan wordt het als aantoonbaar duurzaam geproduceerd opgevat. Omwille van uitvoerbaarheid wordt deze werkwijze aangehouden

2.4 Bronbenadering

Net als in voorgaande onderzoeken wordt vanuit praktisch oogpunt ook in dit onderzoek gekozen voor de bronbenadering, d.w.z.: meten wanneer het hout voor het eerst als product op de Nederlandse markt wordt gebracht. Dit houdt in dat op de eerste plaats het volume duurzaam geproduceerd gezaagd hout, plaatmateriaal, ronde palen en papier en karton¹⁴ in beeld wordt gebracht dat wordt geïmporteerd en/of geëxporteerd. Daarnaast wordt ook het door Nederlandse rondhoutverwerkers geproduceerde en op de Nederlandse markt gebrachte volume in beeld gebracht.

Met de term bronbenadering wordt dus niet bedoeld dat de oogst van rondhout uit het bos als vertrekpunt wordt gehanteerd. Met uitzondering van de producten die als rondhoutproduct op de markt worden gebracht, denk aan ronde palen, hoort rondhout niet opgenomen te worden in de overzichten van gecertificeerde houtproducten. In dit onderzoek worden namelijk de producten die door de Nederlandse rondhoutverwerkers op de Nederlandse markt zijn gebracht in beeld gebracht. Door zowel het rondhout, waarvan de producten zijn gemaakt, als de producten mee te nemen ontstaat dubbel telling. Figuur 2.1 geeft de werkwijze binnen de bronbenadering schematisch weer.

---

¹⁰ Origine Legalité des Bois

¹¹ Verification of Legal Origin & Verification of Legal Compliance

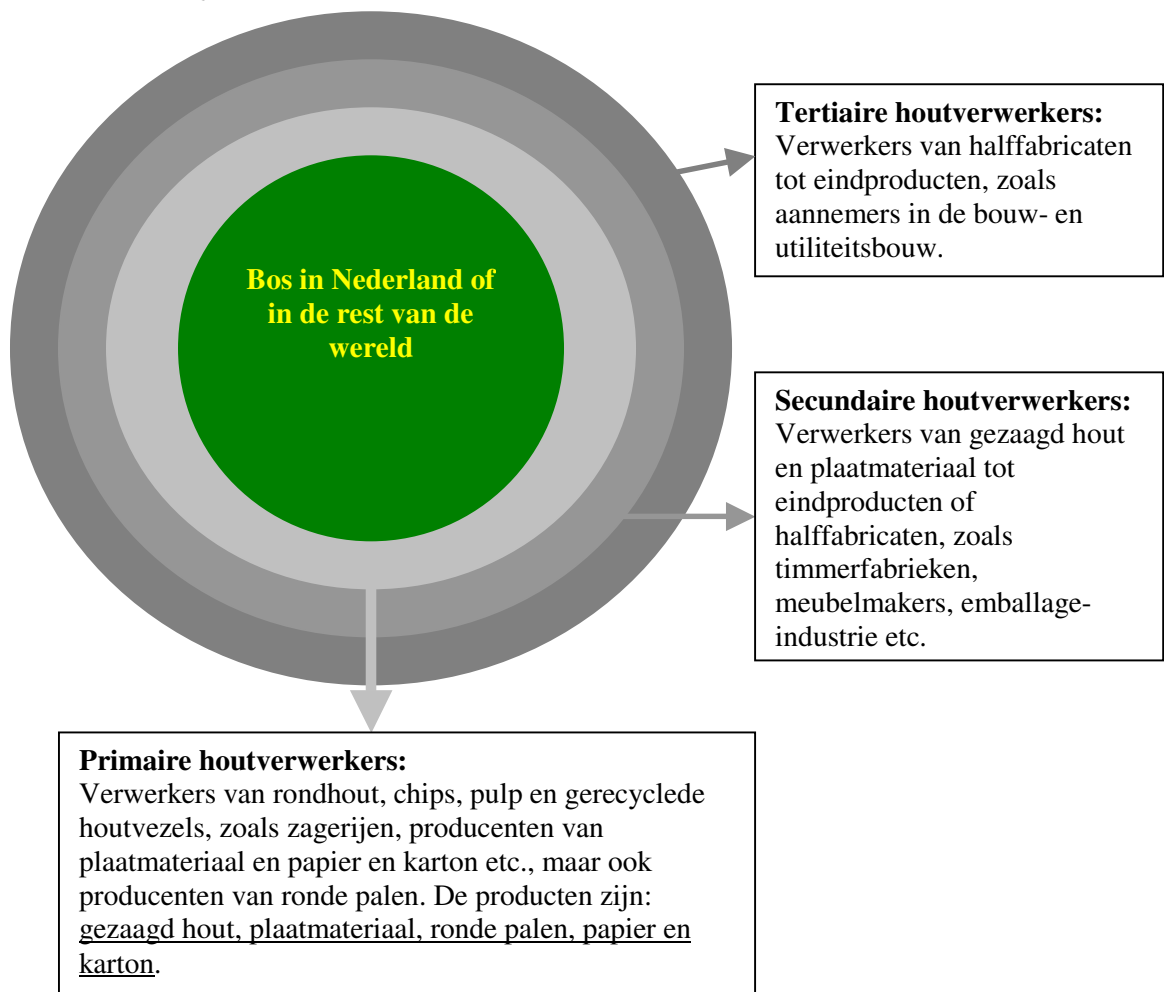
¹² Forest Stewardship Council

¹³ MTCS, TLTV en hout met een FLEGT-licentie hebben de status van aantoonbaar legaal in het inkoopbeleid van de Nederlandse overheid.

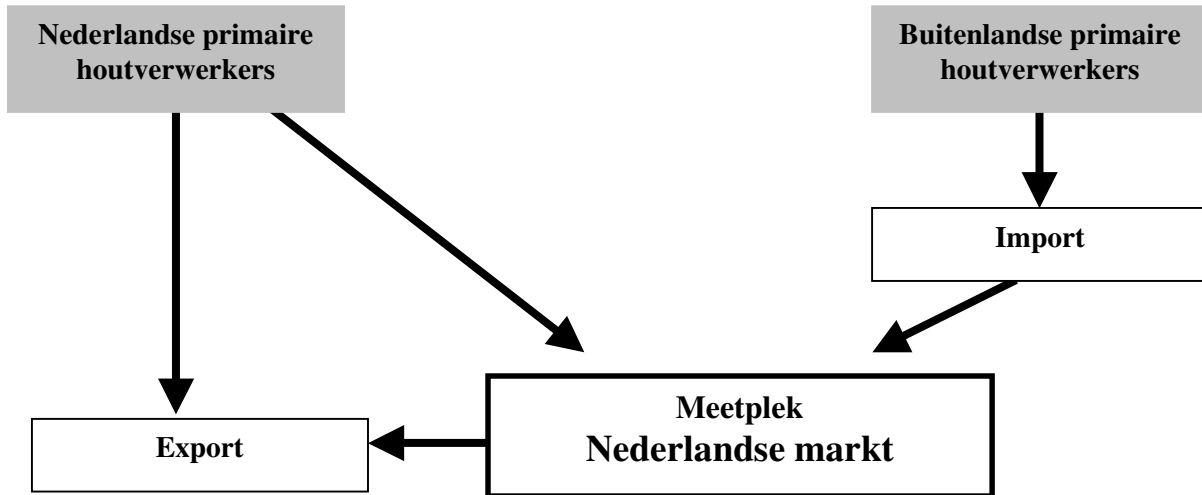
¹⁴ In vellen en rollen

Figuur 2.1 illustreert dat de Nederlandse markt in deze studie wordt gevormd door primaire houtproducten (gezaagd hout, plaatmateriaal, ronde palen en papier en karton) die in Nederland worden geproduceerd of worden geïmporteerd (inclusief producten die zijn gemaakt van gerecyclede grondstof). Deze import kan worden gedaan door een houthandelaar, maar ook rechtstreeks door secundaire houtverwerkers, zoals bijvoorbeeld timmerfabrieken, meubelmakers en bedrijven uit de emballagesector. Om dus het volume duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt in beeld te brengen dienen de Nederlandse primaire houtverwerkers en de importeurs van primaire houtproducten, inclusief gerecyclede, te worden bevraagd.

Figuur 2.1
Schematische weergave van de houtketen

Figuur 2.2
Schematische weergave van de werkwijze bij de bronbenadering

3 SCOPE VAN DE STUDIE

Binnen de generieke marktmeting worden primaire houtproducten in beeld gebracht. Het gaat dan om de productgroepen gezaagd hout, plaatmateriaal, ronde palen en papier en karton (inclusief producten die zijn gemaakt van gerecyclede grondstof). De totale markt en het berekende marktaandeel hebben dus alleen betrekking op de primaire houtproducten.

Kant-en-klare houtproducten worden niet in de generieke marktmeting en de gepresenteerde volumes meegenomen. Tijdens de voorgaande studies waren de kant-en-klare houtproducten ook niet in het cijfer voor het totale houtverbruik verwerkt. Deze producten vertegenwoordigen echter een belangrijke houtstroom. Daarom is het van belang voor bepaalde specifieke stromen kant-en-klare houtproducten het aandeel gemaakt van aantoonbaar duurzaam geproduceerde houtvezel te bepalen. Gezien de problematiek rondom niet duurzame praktijken, is het nog eens extra relevant voor producten gemaakt van tropisch hardhout. Onder het kopje kant-en-klare houtproducten wordt hierop verder ingegaan.

3.1 Productgroepen

Gezaagd hout

Er wordt binnen de productgroep gezaagd hout zo goed mogelijk onderscheid gemaakt tussen naaldhout, tropisch¹⁵ loofhout en gematigd loofhout. Dit is een uitdaging, omdat er bijvoorbeeld op dit moment binnen bestaande monitoring, waaruit gegevens gebruikt mogen worden, geen onderscheid tussen tropisch en niet-tropisch wordt gemaakt. Het land van herkomst kan hierin uitkomst bieden, maar biedt geen volledige garantie. Loofhout dat vanuit met name België en Duitsland wordt geïmporteerd kan ook van tropische oorsprong zijn. Daarom wordt bij voorkeur het onderscheid gematigd/tropisch al binnen het enquêteformulier gemaakt. In dat geval wordt er gevraagd naar het volume gematigd en het volume tropisch gezaagd hout. Indien dit onderscheid om welke reden dan ook niet in de enquête is door te voeren dan wordt gebruik gemaakt van het land van herkomst. Bij opvallende resultaten van individuele bedrijven zal dit waar mogelijk worden geverifieerd.

Plaatmateriaal

Binnen de productgroep plaatmateriaal kan een aantal verschillende producten worden geïdentificeerd. Het gaat dan om tri- en multiplex, vezelplaten (hardboard, zachtboard en MDF/HDF/LDF¹⁶), spaanplaat en OSB. In verband met verschil in samenstelling (grondstof) van deze producten wordt bij voorkeur onderscheid tussen deze producten gemaakt. Met name binnen het tri- en multiplex is het kunnen onderscheiden van platen waarin tropisch¹⁵ hout is verwerkt gewenst. Daarvoor is het niet voldoende om het land van herkomst van de platen te kennen, omdat ook in gematigde landen tropisch plaatmateriaal wordt geproduceerd. De bedrijven wordt daarom gevraagd onderscheid te maken tussen tropisch en niet-tropisch tri- en multiplex. De toplaag bepaalt of het al dan niet tot een tropische herkomst mag worden gerekend. Binnen hun eigen rapportage maakt de VVNH geen

---

¹⁵ Tijdens de berekening van het totale verbruik van tropisch zaaghout en tropisch plaatmateriaal wordt gebruik gemaakt van de codering die binnen de internationale handelsstatistieken wordt toegepast om productgroepen van elkaar te kunnen onderscheiden (gecombineerde nomenclatuur). Elke productgroep heeft zijn eigen code en op die manier zijn de productgroepen die bestaan uit hout van tropische boomsoorten te identificeren. In de enquête wordt de bedrijven gevraagd onder tropisch het volume gezaagd hout en plaatmateriaal in te vullen dat is geproduceerd van tropische houtsoorten. Bij plaatmateriaal bepaalt de toplaag of de plaat als tropisch of niet-tropisch wordt opgevat.

¹⁶ Respectievelijk Medium-Density Fibreboard, High-Density Fibreboard en Low-Density Fibreboard

onderscheid tussen de verschillende plaatmaterialen. Daarvoor zal, in overleg met de VVNH, voor aanvang van de marktmeting een praktische oplossing worden gezocht.

Ter illustratie

De voorlopige cijfers van het CBS over 2010 laten zien dat in 2010 27% van het totale door Nederland geïmporteerde volume (475.953 m³) tri- en multiplex een tropische oorsprong had.

Papier en karton

Binnen de productgroep papier en karton wordt, net als in de voorgaande marktmetingen, onderscheid gemaakt tussen de producten grafisch papier (excl. krantenpapier), krantenpapier, sanitairpapier, grafisch karton en verpakkingskarton en waar mogelijk aan te sluiten bij internationale typering. Net als voor hout zijn deze producten nog niet tot producten, zoals schrijfblokken, enveloppen en boeken verwerkt. Deze laatste producten vallen dan ook buiten de scope van het onderzoek.

3.2 Landen van herkomst

Tijdens de voorgaande, door Probos uitgevoerde, marktmetingen is de bedrijven gevraagd het land van herkomst van het hout op te geven. Deze gegevens werden ten eerste gebruikt om de door de bedrijven ingevulde gegevens te controleren. Er werd bijvoorbeeld gekeken of een volume (aantoonbaar) duurzaam geproduceerd hout uit een bepaald land realistisch te verwachten was t.o.v. het oppervlak gecertificeerd bos in het betreffende land (volgens het betreffende systeem). Daarnaast werd de informatie over het land van herkomst gebruikt om onderscheid te kunnen maken tussen tropisch en niet-tropisch gezaagd hardhout en plaatmateriaal. Door bijvoorbeeld de VVNH werd (en wordt) in de rapportage geen onderscheid gemaakt tussen gematigd en tropisch hout, maar de leden vulden in het verleden wel het land van herkomst in.

Om het onderscheid tussen tropisch en niet tropisch hout te kunnen maken en de impact van inspanningen om houtstromen te verduurzamen te kunnen evalueren, wordt er binnen het komende en volgende onderzoek opnieuw onderscheid gemaakt naar landen van herkomst. In de vragenlijsten wordt de bedrijven gevraagd het land van herkomst van het hout op te geven. Daarvoor wordt, in overleg met de betrokken partijen, een zo praktisch mogelijke invulling gezocht.

3.3 Kant-en-klare houtproducten

In de twee voorgaande marktmetingen is getracht het volume aantoonbaar duurzaam geproduceerde kant-en-klare houtproducten, zoals deuren, tuinhuisjes, vogelhuisjes, tuinmeubelen, potloden etc. (tabel 1) ook in beeld te brengen. Dit is gedaan door alle CoC gecertificeerde importeurs van kant-en-klare houtproducten te benaderen. Het is echter niet gelukt om een 100% respons te verkrijgen. Deze 100% respons is wenselijk, omdat het lastig is een bijschatting te doen voor de producten die niet in beeld zijn gebracht. Daarom is er uiteindelijk voor gekozen geen marktaandeel voor de kant-en-klare houtproducten uit te rekenen. Een tweede probleem bij de kant-en-klare houtproducten is het feit dat retailers niet altijd CoC gecertificeerd hoeven te zijn om toch gecertificeerde houtproducten (met label) te mogen verkopen. Dit betekent dat elke detailhandelaar in Nederland gecertificeerde producten mag verkopen. Door de detailhandel, waarvan bekend is dat ze houtproducten met

een certificaat importeren en ook verkopen, te benaderen, worden deze producten in beeld gebracht, maar het verkregen resultaat is onvolledig. Er zullen immers nog meer bedrijven zijn die gecertificeerde houtproducten importeren.

Het voert te ver om in de reguliere markstudie al deze bedrijven te identificeren en dus het totale marktaandeel van de aantoonbaar duurzaam geproduceerde kant-en-klare houtproducten te bepalen. Bij de ontwikkeling van de methode is door verschillende partijen wel expliciet aangegeven dat meer informatie over het aandeel kant-en-klare houtproducten gemaakt van duurzaam geproduceerd hout in beeld dient te worden gebracht.

Tabel 3.1
Overzicht kant-en-klare houtproducten (niet volledig)

Productgroep	Product
Deuren	Binnendeuren
	Buitendeuren
Tuinhout	Schermen/Schuttingen
	Tuinhuisjes
	Vloerdelen
	Palen
Vloeren	Laminaat
	Parket
	Massiefhout
Meubels	Tuinmeubels
	Interieurmeubels
	Kantoormeubels
Emballage	Pallets en kisten
Diverse	Stelen voor gereedschap, borstels etc.
	Schilderijlijstjes
	Houtenbestek
	Vogelhuisjes
	Vaten, kuipen en tobben

Zonder inzicht in het totale marktvolume is het natuurlijk niet mogelijk om het marktaandeel aantoonbaar duurzaam te berekenen. Ook het totale marktvolume zal dus voor een bepaald kant-en-klare houtproduct in beeld moeten worden gebracht. Daarvoor kan geen gebruik worden gemaakt van de CBS handelsstatistieken, omdat de meeste kant-en-klare houtproducten niet afzonderlijk zijn te identificeren.

Op basis van het bovenstaande is geconcludeerd dat het uitvoeren van deelstudies voor één of meerdere producten of productgroepen de beste optie is om inzicht in het marktaandeel aantoonbaar duurzaam binnen de markt voor het betreffende product of productgroep te verkrijgen. De deel- of detailstudies die worden uitgevoerd zullen onderdeel zijn van de gehele marktmeting, maar het in beeld gebrachte volume wordt niet meegenomen voor de berekening van het marktaandeel duurzaam geproduceerd hout en papier op de Nederlandse markt. Tijdens de berekening van het marktaandeel worden, zoals vermeld, alleen primaire houtproducten (ronde palen, gezaagd hout, plaatmateriaal en papier en karton) meegenomen.

Op basis van de criteria geschat marktvolume, herkomst en zichtbaarheid voor de consument, is voor de marktstudie in 2012 een selectie van producten gemaakt die voor een detailstudie in aanmerking komt. Binnen deze geselecteerde producten is door stakeholders prioritering aangebracht. Op basis van de prioritering en de middelen die uiteindelijk beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de detailstudies, zal er voor één of meerdere producten een detailstudie worden uitgevoerd. Het is belangrijk er rekening mee te houden dat het in deze detailstudies niet alleen gaat om de import en export van deze producten, maar dat ook de binnenlandse productie in beeld moeten worden gebracht. Er zal dus waarschijnlijk per product(groep) een (zeer) groot aantal bedrijven benaderd dienen te worden. De toekomst zal moeten uitwijzen welke en op welke manier kant-en-klare houtproducten worden meegenomen tijdens de marktstudies. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de kant-en-klare houtproducten die in de studie zouden kunnen worden meegenomen.

3.4 Houtige biomassa

Nederland importeert steeds meer houtige biomassa met name voor energieopwekking, maar ook in veel mindere mate als grondstof voor de bio-based economie (bv. voor bioplastiek of transportbrandstof). Het is dan ook niet verwonderlijk dat er vragen worden gesteld over de duurzaamheid van deze houtstroom en de positie van deze houtstroom binnen het totale Nederlandse houtverbruik. Daarom is het ook gerechtvaardigd de vraag te stellen deze houtstroom mee te nemen in de Marktmeting duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt.

De Richtlijn Hernieuwbare Energie bevat criteria voor vaste biomassa (waaronder houtige biomassa), maar er is nog geen Nederlands toetsingskader. Wel zijn er al private initiatieven en certificatiesystemen om de duurzaamheid van houtige biomassa zichtbaar te maken. Om die reden is het wenselijk in de marktmeting 2011 ook aandacht te besteden aan het marktaandeel van bestaande certificatiesystemen in de houtige biomassa die in energiecentrales wordt verstoekt. Een voorstel hiertoe wordt nog uitgewerkt, met als streven dat in 2012 nog gegevens verzameld kunnen worden. Op die manier wordt geprobeerd de resultaten voor houtige biomassa ook in het eindrapport van de marktmeting mee te nemen.

De gehanteerde werkwijze zal na afloop van de marktmeting worden verwerkt in de volgende versie van dit document.

4 WERKWIJZE

4.1 Te benaderen bedrijven

Voor het verkrijgen van een zo compleet mogelijk beeld van het volume duurzaam geproduceerd hout en papier zullen zoveel mogelijk importeurs van primaire houtproducten worden benaderd in de volgende productgroepen: 1) rondhout, 2) gezaagd hout en plaatmaterialen en 3) papier en karton. In deze paragraaf wordt per productgroep beschreven welke bedrijven worden benaderd. Voor papier en karton is een uitgebreidere beschrijving van de werkwijze gegeven, omdat deze afwijkt van de tijdens de voorgaande marktmetingen gehanteerde werkwijze.

4.1.1 Rondhout

Voor het monitoren van het verhandelde en verwerkte volume Nederlands FSC (in de toekomst mogelijk ook PEFC) en buitenlands FSC en PEFC rondhout wordt gebruik gemaakt van de Probos rondhoutenquête. Deze enquête, die Probos jaarlijks uitvoert, is erop gericht in beeld te brengen hoeveel rondhout er in het betreffende jaar is verwerkt. Sinds 2006 wordt de bedrijven gevraagd aan te geven hoeveel rondhout zij met een FSC of PEFC certificaat hebben verwerkt. De volgende sectoren kunnen worden onderscheiden: rondhoutzagerijen, papier- en kartonproducenten, verduurzamers van ronde palen, handelaren in heipalen en overige palen en klompenmakers.

Naast de rondhoutverwerkers zijn ook de exporteurs van Nederlands rondhout via de Probos rondhoutenquête benaderd. Deze rondhoutexporteurs wordt gevraagd aan te geven hoeveel Nederlands rondhout zij in het betreffende jaar met een FSC (in de toekomst mogelijk ook PEFC) certificaat hebben geëxporteerd.

Om enig inzicht te geven in de benutting van het geogoste hout uit het in Nederland FSC of in de toekomst PEFC gecertificeerde bos, wordt ook de hoeveelheid hout die in het jaar waarover de marktmeting plaatsvindt in deze bossen is geogost in beeld gebracht. Tevens wordt via de rondhouthandelaren nagegaan welk volume rondhout uit het Nederlandse FSC (PEFC)-bos zonder certificaat is geëxporteerd. Deze volumes worden niet gebruikt tijdens de berekening van het marktaandeel.

4.1.2 Gezaagd hout en plaatmateriaal

Het volume duurzaam geproduceerd gezaagd hout en plaatmaterialen wordt in de eerste plaats geïnventariseerd bij de leden van de verschillende brancheorganisaties, die dit hout importeren. Er wordt contact opgenomen met deze organisaties en in overleg met hen worden enquêtes verstuurd naar alle leden of alleen naar de leden die volgens de branchevereniging hout importeren. Bedrijven die bij meerdere brancheorganisaties zijn aangesloten worden slechts één keer benaderd.

Buiten deze brancheorganisaties zijn er importerende bedrijven actief die moeilijk te adresseren zijn. De eerste ingang om deze bedrijven te identificeren is gebruik te maken van de beschikbare lijsten met de FSC en PEFC CoC gecertificeerde bedrijven in Nederland, incl. leden van groepscertificaten en individuele bedrijven die onderdeel zijn van een multisite certificaat. Deze lijsten worden vervolgens doorgelopen om te bepalen welke

bedrijven lid zijn van één van de brancheverenigingen en daarnaast wordt gekeken/ingeschat of een bedrijf wel of geen importeur van houtproducten is. Alle bedrijven die geen lid zijn van één van de brancheverenigingen en mogelijk hout hebben geïmporteerd, ontvangen vervolgens een enquête. Daarna wordt via het Houtadresboek een resterende groep bedrijven geïdentificeerd die mogelijk hout importeren.

4.1.3 Papier en karton

Het verbruik van papier en karton beslaat ca. 50%¹⁷ van het totale Nederlandse houtverbruik (in rondhoutequivalenten). In de voorgaande twee marktmetingen (in 2006 en 2009) is het marktaandeel papier en karton dat is geproduceerd van cellulose uit aantoonbaar duurzaam beheerde bossen ook in beeld gebracht. Het is gebleken dat via de gehanteerde methode geen volledige marktdekking wordt verkregen. Een aantal grote drukkerijen die zelf hun papier importeren bleken gecertificeerd papier te importeren zonder CoC gecertificeerd te zijn. Hierin kan overigens inmiddels verandering zijn opgetreden.

Daarnaast worden er papierproducten, die binnen de scope van deze studie vallen, zoals grafisch papier, sanitairpapier etc., door de detailhandel geïmporteerd en op de markt gebracht. Deze detailhandelaren hoeven, net als bij de kant-en-klare houtproducten, niet altijd CoC gecertificeerd te zijn om toch papierproducten met een certificaat te mogen verkopen. Het alleen benaderen van de CoC-gecertificeerde importeurs volstaat dus niet om het marktaandeel vast te stellen. De werkwijze voor papier en karton dient dan ook te worden aangepast. Deze methode is in samenwerking met Patricia Dolman (PEFC Nederland) en Arjan Alkema (FSC Nederland) ontwikkeld.

Import van papier en karton

Voor de volgende monitoring worden gegevens niet alleen via de gecertificeerde Nederlandse importeurs en producenten verzameld, maar ook via de voor de Nederlandse markt belangrijkste producenten van papier en karton¹⁸ in de wereld (vnl. Europa en de VS). In Europa en ook op wereldschaal zijn een beperkt aantal grote spelers (multinationals) verantwoordelijk voor het leeuwendeel van de hoeveelheid papier- en karton die in Nederland wordt geconsumeerd. Als gevolg daarvan is het aantal producenten dat benaderd dient te worden om bijvoorbeeld een dekking van 80% van het volume¹⁹ te halen naar verwachting beperkt. De inspanning voor het leggen van de contacten met de bedrijven is daardoor te overzien. Daarnaast kan hierbij gebruik worden gemaakt van contacten bij CEPI²⁰ en Pro Carton eventueel via de VNP. De handigste insteek is de kantoren van de producenten, die verantwoordelijk zijn voor de Nederlandse markt en/of de gehele Benelux, te benaderen. Zij hebben het beste beeld van de Nederlandse markt. Deskundigen stellen dat zij, als leverancier, weten wat ze verkocht hebben op de Nederlandse markt. Daarnaast wordt verwacht dat via deze weg gemakkelijker medewerking te verkrijgen is en dat deze mensen ook toegang hebben tot de cijfers die op de Nederlandse markt betrekking hebben.

De tabel in bijlage 1 geeft een overzicht van de herkomst van het door Nederland geïmporteerde papier en karton en maakt duidelijk dat het meeste papier en karton afkomstig is uit slechts een beperkt aantal, met name Europese, landen (Bron: CBS

¹⁷ Gebaseerd op het volume exclusief papier en karton dat is gemaakt van gerecyclede vezels. Tijdens het berekenen van het marktaandeel in deze studie worden producten van gerecyclede vezels wel meegenomen.

¹⁸ Daarbij wordt het aandeel van de grondstof bestaande uit gerecyclede vezels ook meegenomen.

¹⁹ De CEPI cijfers zijn een goed referentiekader voor de dekking van 80% van het volume op de Nederlandse markt: <http://www.cepi.org/content/Default.asp?PageID=104>.

²⁰ Confederation of European Paper Industries (CEPI).

handelsstatistieken). Dit bevestigt nog eens dat de producenten echt gericht benaderd kunnen worden door de focus op de belangrijkste landen te leggen. Door een bijschatting te maken voor de overige landen worden deze niet volledig buiten beeld gelaten.

Signaleren van trends

Het doel van het periodiek uitvoeren van marktstudies is het signaleren van trends om op basis van deze trends te kunnen bepalen of de ontplooiende activiteiten of het gevoerde beleid het gewenste resultaat oplevert. Door te kiezen voor een nieuwe werkwijze voor papier en karton ontstaat het risico dat niet met zekerheid gezegd kan worden of een gesignaleerde trend het gevolg is van de ontplooiende activiteiten, het gevoerde beleid of dat de trend wordt veroorzaakt door de nieuwe methode. Daarom worden tijdens de volgende marktmeting de te benaderen bedrijven ook gevraagd naar het volume in bijvoorbeeld 2010, zodat hieruit een trend kan worden afgeleid.

Pulp- en papierproductie in Nederland

De Nederlandse papier- en kartonproductie wordt in de volgende marktmeting op dezelfde wijze als in de voorgaande marktmetingen in beeld gebracht. In samenwerking met de Koninklijke VNP wordt alle leden gevraagd naar de ingezette grondstof uit aantoonbaar duurzaam beheerd bos en gerecyclede materialen en wordt de CoC-gecertificeerde bedrijven gevraagd naar de hoeveelheid product dat met certificaat op de Nederlandse markt is gebracht. Daarbij wordt, net als tijdens de voorgaande marktmetingen, ook gevraagd naar de hoeveelheid gerecyclede vezel die is ingezet voor de productie van papier en karton.

De VNP is de branchevereniging van de papier- en kartonfabrieken in Nederland. Bij deze branchevereniging zijn alle (23) Nederlandse papier- en kartonproducenten aangesloten. In overleg met de VNP zullen de houtpulp, rondhout, chips of gerecycled papier verwerkende bedrijven worden geselecteerd.

In- en uitvoer van drukwerk

De bovenstaande werkwijze is gericht op primaire papierproducten. Drukwerk blijft buiten beeld. Om te kunnen bepalen of daardoor een groot volume papierproducten buiten beschouwing blijft zijn de import en export gegevens van drukwerk via het CBS verzameld. De gegevens voor de belangrijkste productgroepen zijn ter illustratie in tabel 4.1 samengebracht.

Tabel 4.1

*In- en uitvoer van papierproducten uitgedrukt in tonnen door Nederland in 2009
(bron: CBS)*

Product	Invoer	Uitvoer
Boeken, brochures etc.	66.271	37.277
Couranten (meer dan 4 keer per week)	1.481	3.451
Couranten en tijdschriften	25.461	61.763
Reclame drukwerk	76.063	144.304
Prent- en briefkaarten	13.073	16.421
Postzegels, bankbiljetten, cheques, aandelen, etc.	10.159	Onbekend
Totaal	192.508	263.216

De tabel maakt duidelijk dat Nederland met name boeken (34%) en reclamedrukwerk (40%) invoert. De uitvoer bestaat voor meer dan 50% uit reclamedrukwerk en verder uit kranten en tijdschriften (23%) en boeken en brochures (14%). Nederland kent een netto uitvoer van

drukwerk; er wordt ongeveer 71.000 ton drukwerk meer uitgevoerd dan er wordt ingevoerd. Wanneer de volumes worden vergeleken met het totale Nederlandse papierverbruik²¹ van 3.025.000 ton in 2009 (bron. Boekje Kernegegevens, december 2010), dan ligt het niet voor de hand tijdens de monitoring ook de import en export van drukwerk mee te nemen. Hiervoor zou een aparte methode ontwikkeld moeten worden en daarvoor lijken de volumes in verhouding te gering.

4.2 Respons

De respons is natuurlijk een zeer belangrijk onderdeel tijdens het uitvoeren van een marktstudie. Het streven is dan altijd een zo hoog mogelijke respons te genereren. Daarom is er tijd gereserveerd om deze respons, indien nodig, via nabellen van de bedrijven te verhogen. Een 100% respons is echter niet binnen alle productgroepen te verwachten. Tijdens de voorgaande marktmetingen is een dusdanige respons gerealiseerd dat 80-90% van het marktvolume aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout in beeld is gebracht. Ook in de deze en volgende marktmetingen is dit het streven. In overleg met individuele bedrijven of de brancheverenigingen wordt vervolgens een bijschatting gemaakt van het volume aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout en papier en karton dat niet in beeld is gekomen.

4.3 Controle van de cijfers

Na ontvangst van de ingevulde enquêtes wordt beoordeeld of de ingevulde gegevens realistisch te verwachten zijn. Gedeeltelijk gebeurt dit op basis van ervaringen uit voorgaande marktstudies. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de ingevulde landen van herkomst en het te verwachten aanbod van aantoonbaar duurzaam geproduceerd of aantoonbaar legaal hout in die landen. Indien opvallende zaken worden geconstateerd, wordt contact opgenomen met het betreffende bedrijf om te controleren of de enquête op de juiste wijze is ingevuld.

In aanvulling op deze controle kunnen een aantal bedrijfsbezoeken worden uitgevoerd. Tijdens deze bedrijfsbezoeken kunnen de ingevulde gegevens worden besproken om te beoordelen op welke manier de cijfers zijn ingevuld. Tijdens de marktmeting in 2006 zijn 15 bedrijven op deze manier gecontroleerd.

---

²¹ Exclusief de import en export van drukwerk, zoals boeken, reclamdrukwerk, prent- en briefkaarten etc.

5 BEREKENING VAN DE VOLUMES

In de paragraaf “bronbenadering” is gedefinieerd wat wordt verstaan onder de Nederlandse markt. Daarmee wordt bedoeld op de marktstructuur en de plek (het moment) van meten. Deze markt zal echter ook in een houtvolume en een hoeveelheid papier uitgedrukt moeten worden om het marktaandeel te kunnen berekenen. Dit zijn het Nederlandse houtverbruik en papier- en kartonverbruik en bestaat uit de som van de binnenlandse productie en de import minus de export van gezaagd hout, plaatmateriaal, ronde palen en papier en karton. De gegevens van de totale Nederlandse productie van primaire houtproducten zullen worden afgeleid uit de Probos-rondhoutenquête. Voor de gegevens over de totale productie van papier en karton zal gebruik worden gemaakt van de statistieken die de VNP jaarlijks publiceert. De cijfers over de import en export zullen worden herleid uit de CBS handelsstatistiek of de CEPI jaarcijfers. De marktaandelen voor hout en papier en karton zullen afzonderlijk worden berekend.

$$\text{Nederland houtverbruik} = \text{Productie} + \text{Import} - \text{Export}$$

5.1 Conversiefactoren

De totaalvolumes zullen voor hout worden omgerekend naar m³ rondhoutequivalenten (rhe) zonder schors. Dit is nodig om de verschillende productgroepen bij elkaar op te kunnen tellen en illustreert tegelijkertijd hoeveel hout uit het bos is gehaald. Een m³ rondhoutequivalent is de hoeveelheid rondhout die nodig is om een bepaalde hoeveelheid van een product te maken. Tot op heden heeft Probos de conversiefactoren in tabel 5.1 voor het omrekenen van de gegevens naar rondhoutequivalenten gebruikt. Deze conversiefactoren zijn door Stichting Bos en Hout vastgesteld en gebaseerd op het gemiddelde van de waarden die de FAO²² en UNECE²³ per land periodiek verzamelen. De conversiefactor voor gezaagd naaldhout is bijvoorbeeld 1,35. Dit betekent dat er voor het verkrijgen van 1 m³ gezaagd naaldhout 1,35 m³ rondhout zonder schors nodig is en dat het resthout (zaagsel, chips etc.) dat daarbij vrijkomt, wordt ingezet voor bijvoorbeeld de productie van papier of plaatmateriaal. Als we alleen willen weten hoeveel rondhout er nodig is voor de productie van 1 m³ gezaagd naaldhout dan wordt daarvoor de factor 1,67 gebruikt (tabel 5.1). Er wordt dan geen rekening gehouden met de nuttige toepassing van het resthout verderop in de houtketen.

Wanneer echter het totale houtverbruik in een land wordt uitgerekend dan dient wel rekening gehouden te worden met de nuttige toepassing van het resthout, omdat er anders sprake is van dubbeltellingen. Daarnaast wordt op die manier de daadwerkelijke impact op het bos zo goed mogelijk gekwantificeerd. De conversiefactor die rekening houdt met het nuttige gebruik van het resthout wordt de gereduceerde conversiefactor genoemd. Deze gereduceerde factoren zijn gebruikt in de voorgaande studies en worden door Probos ook gebruikt om het Nederlandse houtverbruik te berekenen. Deze zullen in de komende studies opnieuw gehanteerd worden.

²² Food and Agriculture Organization van de Verenigde Naties

²³ United Nations Economic Commission for Europe

Tabel 5.1

Tijdens de vorige marktmetingen gehanteerde conversiefactoren

Product	Eenheid	CF Probos
Gezaagd naaldhout	m ³	1,35
Gezaagd loofhout	m ³	1,41
Platen	m ³	1,52
Fineer	m ³	1,45
Triplex	m ³	1,65
Spaanplaten	m ³	1,30
Vezelplaten	m ³	1,45

Door de UNECE Timber Section is in 2010 een enquête uitgevoerd om de conversiefactoren die in de UNECE regio worden gehanteerd in beeld te brengen²⁴. Probos heeft aan deze studie meegewerkt. Het ligt voor de hand de door Probos gehanteerde conversiefactoren te vergelijken met de door de Timber Section in beeld gebrachte gemiddelde factoren. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat deze enquête betrekking had op de UNECE-regio en dat betreft de gematigde zone. Conversiefactoren voor de tropische regio zijn hieruit dus niet af te leiden. Daarom is contact opgenomen met het ITTO²⁵ om via hen conversiefactoren voor tropisch hout en plaatmateriaal te achterhalen. Op basis van de uitgevoerde analyse is besloten de conversiefactor voor gezaagd tropisch loofhout aan te passen of eigenlijk een aparte factor voor gezaagd tropisch loofhout te hanteren. De overige factoren zijn constant gehouden (tabel 5.2). Voor een uitgebreidere beschrijving van het tot stand komen van deze conversiefactoren wordt verwezen naar bijlage 4.

Tabel 5.2

Tijdens de toekomstige marktmetingen te hanteren conversiefactoren

Product	Eenheid	CF Probos
Gezaagd naaldhout	m ³	1,35
Gezaagd gematigd loofhout	m ³	1,41
Gezaagd tropisch loofhout	m ³	1,82
Platen	m ³	1,58
Fineer	m ³	1,45
Triplex	m ³	1,65
Spaanplaten	m ³	1,30
Vezelplaten	m ³	1,45

De conversiefactor voor platen is ook iets gewijzigd. Deze conversiefactor wordt toegepast indien niet bekend is welk type plaatmateriaal er is gerapporteerd. De factor is bepaald door op basis van de totale Nederlandse netto import van de verschillende typen plaatmaterialen een gewogen gemiddelde conversiefactor te berekenen. Daarbij is zowel gebruik gemaakt van de gereduceerde als de niet gereduceerde conversiefactor voor triplex en multiplex.

²⁴ UNECE, 2010, Forest product conversion factors for the UNECE region, United Nations, Genève, 40 p.

²⁵ International Tropical Timber Organization

Het hanteren van nieuwe factoren betekent dat de resultaten uit de voorgaande marktmetingen opnieuw berekend dienen te worden, zodat de resultaten vergelijkbaar zijn. Om deze vergelijking zo duidelijk mogelijk te maken worden de resultaten die met de oude en nieuwe factoren zijn berekend beide weergegeven. De verwachting is dat de wijziging van de factoren tot een minimale wijziging van de marktaandelen in 2005 en 2008 van enkele tienden van procenten zal leiden.

5.2 Nederlands houtverbruik

De basis voor het berekenen van het marktaandeel wordt natuurlijk gevormd door de totale markt voor primaire houtproducten²⁶ (het houtverbruik). Het is dan ook belangrijk dat er geen twijfel bestaat over dit houtverbruikscijfer. Het houtverbruikscijfer wordt jaarlijks door Probos berekend op basis van de CBS-handelsstatistieken, de resultaten van de Probos-rondhoutenquête en cijfers van de VNP en CEPI. De resultaten van de eerste twee marktmetingen en de gegevens uit de VVNH²⁷ rapportage maken het mogelijk het houtverbruikscijfer te vergelijken met de cijfers die rechtstreeks van de Nederlandse houtimporteurs komen. Uit deze vergelijking komt naar voren dat er met name op het gebied van plaatmateriaal een groot verschil is tussen de, van de CBS cijfers afgeleide, netto import en de gerealiseerde import door de VVNH leden en EPV²⁸ leden (ingeschat). Tabel 5.3 laat zien dat er een verschil van meer dan 495.000 m³ bestaat tussen de import van plaatmateriaal door de VVNH en EPV leden en de netto import volgens de CBS cijfers. Dit aanzienlijke verschil kan mogelijk verklaard worden door ervan uit te gaan dat rechtstreekse import plaatsvindt door meubelmakers en interieurbouwers en daarnaast vindt er natuurlijk import plaats door bedrijven die geen lid zijn van de VVNH en EPV. Een eerste contact met het CBM²⁹ lijkt er echter op te duiden dat door de meubelmakers en interieurbouwers wel import plaatsvindt, maar dat het om beperkte volumes gaat. Het lijkt er dus op dat het verschil hierdoor niet volledig verklaard kan worden. Het bestuur van de sectie Plaatmateriaal van de VVNH heeft ook naar deze cijfers gekeken en komt tot de conclusie dat het verschil te groot is om het volledig te kunnen verklaren via import door bedrijven die geen lid zijn van de VVNH. Probos zal voor aanvang van de markstudie verder uitzoeken welke bedrijven verantwoordelijk zijn voor de import van deze 495.000 m³ plaatmateriaal of welke andere oorzaak er voor dit verschil is aan te wijzen. Hierop vooruitlopend is reeds contact gezocht met het CBS. Het CBS voert op dit moment (november 2011) een analyse uit van de bedrijven die plaatmateriaal importeren.

Tabel 5.3

Vergelijking van de door de VVNH en EPV leden gerealiseerde import van gezaagd naaldhout, hardhout en plaatmateriaal en de netto import volgens de CBS-handelsstatistieken in 2010

Productgroep	VVNH	EPV (geschat)	Netto-import CBS	Verskil
Naaldhout	1.377.583	650.000	2.145.250	117.667
Hardhout	439.160	30.000	417.338	-51.822
Plaatmateriaal	682.088	5.500	1.182.814	495.226
Totaal	2.498.831	685.500	3.745.402	561.071

²⁶ Ronde palen, gezaagd hout, plaatmateriaal en papier en karton in vellen of rollen

²⁷ Koninklijke Vereniging Van Nederlandse Houtondernemingen

²⁸ Emballage- en Palletindustrie Vereniging

²⁹ brancheorganisatie voor de Nederlandse meubel- en interieurmaakindustrie

BIJLAGE 1

Deelnemers Klankbordgroep methodeontwikkeling marktmeting duurzaam geproduceerd hout

Arjan Alkema	FSC Nederland
Bert Kattenbroek	Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten
Bert van Veldhuizen	FSC Nederland
Esther Bosgra	Initiatief Duurzame Handel
Gerrit Jan Koopman	Koninklijke Vereniging van Nederlandse Papier- en kartonfabrieken
Jan Oldenburger	Stichting Probos
Kees Boon	PEFC Nederland / AVIH
Marieke Abcouwer	Initiatief Duurzame Handel
Marijke van Kuijk	Aidenvironment
Mark van Benthem	Stichting Probos
Mark van Oorschot	Planbureau voor de Leefomgeving
Patricia Dolman	PEFC Nederland
Paul van den Heuvel	Koninklijke Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen
Rachelle Chicoine	FSC Nederland
René de Gruijter	Emballage- en Palletindustrie Vereniging
Rob Busink	Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Tjitske IJpma	Ministerie van Infrastructuur en Milieu

BIJLAGE 2

Landen van herkomst van de papierimport door Nederland voor verschillende productgroepen (Bron: CBS handelsstatistieken)

Krantenpapier		Druk- en schrijfpapier		Sanitair papier		Overig papier en karton	
Land	Aandeel	Land	Aandeel	Land	Aandeel	Land	Aandeel
Duitsland	25,5%	Duitsland	25,1%	Duitsland	44,7%	Duitsland	33,7%
Zweden	24,8%	België en Luxemburg	17,1%	Frankrijk	15,9%	Zweden	21,0%
België en Luxemburg	20,6%	Zweden	12,7%	Italië	11,5%	België en Luxemburg	11,2%
Verenigd Koninkrijk	11,6%	Oostenrijk	8,6%	België en Luxemburg	6,4%	Finland	8,2%
Frankrijk	4,6%	Finland	7,8%	Zweden	5,0%	Verenigde Staten	4,7%
Canada	3,2%	Frankrijk	6,0%	Finland	2,3%	Frankrijk	4,7%
Finland	2,6%	Verenigd Koninkrijk	4,4%	Verenigd Koninkrijk	2,1%	Verenigd Koninkrijk	3,2%
Oostenrijk	2,1%	Portugal	3,2%	China	2,0%	Polen	2,6%
Cyprus	1,9%	Italië	3,0%	Slowakije	1,8%	Oostenrijk	1,6%
Rusland	1,7%	Verenigde Staten	2,7%	Zwitserland	1,2%	Italië	1,2%
Noorwegen	0,6%	Geheim	1,4%	Verenigde Staten	1,1%	Tsjechië	1,2%
Rest	0,8%	Denemarken	1,3%	Tsjechië	1,1%	China	1,1%
Totale Hoeveelheid	313.333	Slowakije	1,3%	Geheim	1,0%	Onbepaalde lidstaat	1,0%
		China	1,0%	Denemarken	0,9%	Spanje	1,0%
		Japan	0,9%	Polen	0,6%	Geheim	0,8%
		Indonesië	0,9%	Overige	2,4%	Overige	2,9%
		Tsjechië	0,6%	Totale hoeveelheid	204.819	Totale hoeveelheid	1.932.404
		Polen	0,6%				
		Overige	1,4%				
		Totale Hoeveelheid	1.337.097				

BIJLAGE 3

Geselecteerde kant-en-klare houtproducten

Hieronder wordt in willekeurige volgorde per geselecteerd(e) product(groep) beargumenteerd waarom, op basis van de criteria geschat marktvolume, herkomst en zichtbaarheid voor de consument, dit product in de selectie is opgenomen.

Binnen- en buitendeuren

Volgens gegevens uit de CBS handelsstatistieken bestond de netto import van deuren, deurkozijnen en drempels³⁰ van tropische houtsoorten, naaldhout of andere in 2010 uit 1.172.000 stuks. Uit een onderzoek van SBH (nu: Probos) uit 1999³¹ is af te leiden dat de import van deuren in 1998 ongeveer 700.000 stuks bedroeg en dat er daarnaast 2,3 miljoen deuren in Nederland werden gefabriceerd. Naast het aanzienlijke marktvolume speelt tropisch hardhout met name bij buitendeuren een belangrijke rol binnen deze productgroep. Tenslotte kent deze productgroep deels een directe relatie met de consument, omdat deuren rechtstreeks bij de Doe-Het-Zelf (DHZ) sector kunnen worden aangeschaft.

Tuinmeubels

Binnen de CBS handelsstatistieken zijn houten tuinmeubels niet afzonderlijk te identificeren. Het is dan ook niet mogelijk op basis van die bron een uitspraak te doen over het houtvolume dat tuinmeubels vertegenwoordigen. Binnen de totale markt van buitenmeubilair is in 2009 € 430 miljoen omgezet. Daarmee vertegenwoordigden ze ongeveer 20% van de totale omzet in de tuinbranche. Het exacte aantal houten tuinmeubels is echter niet uit deze gegevens te herleiden. Probos schat in dat het totale houtvolume dat door tuinmeubels wordt vertegenwoordigd relatief beperkt is. Dat is dus niet meteen een argument om tuinmeubels te selecteren voor een detailstudie. Tropisch hardhout speelt echter wel een belangrijke rol binnen deze productgroep en daarnaast kent deze groep een zeer directe relatie met de consument. Daarom is deze groep wel geselecteerd.

Tuinhout

Met de term tuinhout wordt een zeer brede productrange aangeduid, die zich uitstrekt van paaltjes tot complete tuinhuizen. Er wordt door Probos ingeschat dat deze productgroep grote volumes hout vertegenwoordigt, maar ook voor deze productgroep geldt weer dat deze niet in de CBS handelsstatistieken te identificeren is. Het houtverbruik door de tuinsector werd in 1998 geschat op 625.000 m³³², maar dat heeft dus betrekking op de gehele productrange. Daarnaast speelt ook tropisch hout een rol, maar tropisch hout is niet leidend binnen deze productgroep. De directe relatie met de consument is ook duidelijk aanwezig. Alle argumenten zijn dus aanwezig om de productgroep te selecteren. Het lijkt, i.v.m. de brede productrange en verschillen in type producten, echter wel verstandig niet de volledige productrange mee te nemen.

---

³⁰ GN codes 44182010; 44182050 en 44182080 met letterlijke omschrijving deuren en kozijnen daarvoor, alsmede drempels.

³¹ Bogaardt, V.C.A., 1999, Hout in de deuropening, Stichting Bos en Hout, Wageningen, 22 p.

³² Kuiper, L. en R. Jans (eds), Nederlands houtgebruik in beeld, Stichting ProBos, Wageningen, 48 p.

In plaats daarvan kan de nadruk worden gelegd op één of meerdere producten, zoals hieronder op basis van afnemend houtvolume is weergegeven:

1. Planken
2. Palen
3. Tuinschermen
4. Tuinhuizen en blokhutten
5. Vlonderdelen (risico van overlap met gebruik op galerijen, bruggen etc. en mogelijk met gezaagd hout)
6. Decoratie (bloembakken etc.)

Het volume ronde palen wordt via de reguliere marktmeting in beeld gebracht.

Vloeren

Binnen de productgroep vloeren kan onderscheid gemaakt worden tussen laminaat, parket en massieve vloeren. Het is lastig de hoeveelheid houten vloeren te kwantificeren. Op de website van CBW-Mitex³³ staan volop gegevens over de vloerenbranche, maar buiten het feit dat er in 2009 45.000 km aan vloeren is verkocht, is er geen informatie over de oppervlakte aan houten vloeren te vinden. Uit de CBS handelsstatistieken is in ieder geval af te leiden dat de netto invoer van ineengezette panelen voor vloerbedekking (waarschijnlijk parket) in 2010 meer dan 1,3 miljoen m² bedroeg. Uitgaand van een dikte van 2 cm komt dit overeen met 26.000 m³. Dit geeft dus in ieder geval enige indicatie van een mogelijk marktvolume, maar waarschijnlijk ligt dit volume veel hoger. Binnen parket en massieve vloeren speelt tropisch hardhout een rol, maar daarnaast wordt daarin ook veel gematigd loofhout toegepast. Tijdens de voorgaande marktmetingen is gebleken dat binnen die houtstroom ook nog veel te winnen is. Hoewel er ook grote volumes omgaan in met name de utiliteitsbouw is er ook een duidelijke directe relatie met de consument aanwezig. Er wordt voorgesteld een eventuele detailstudie binnen deze productgroep uitsluitend te richten op parket en massieve vloeren. De basis voor laminaat wordt veelal gevormd door vezelplaat (HDF, high density fibreboard). De grondstof hiervoor bestaat voor een groot deel uit gerecyclede vezels. Discussie over een verantwoorde herkomst speelt dus minder voor laminaat dan voor parket en massieve vloeren, omdat daarin massief (tropisch) hout wordt verwerkt.

---

³³ De brancheorganisatie voor ondernemers in Mode, Wonen, Schoenen en Sport

BIJLAGE 4

Werkwijze aanpassen conversiefactoren

Door de UNECE Timber Section is in 2010 een enquête uitgevoerd om de conversiefactoren die in de UNECE regio worden gehanteerd in beeld te brengen³⁴. Probos heeft aan deze studie meegewerkt. Het ligt voor de hand de door Probos gehanteerde conversiefactoren te vergelijken met de door de Timber Section in beeld gebrachte gemiddelde factoren. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat deze enquête betrekking had op de UNECE-regio en dat betreft de gematigde zone. Conversiefactoren voor de tropische regio zijn hieruit dus niet af te leiden. Daarom is contact opgenomen met het ITTO³⁵ om via hen conversiefactoren voor tropisch hout en plaatmateriaal te achterhalen.

De vergelijking tussen de door Probos gehanteerde factoren en de gemiddelde waarden uit de UNECE/FAO enquête en de via het ITTO verkregen waarden is weergegeven in tabel 1. In deze tabel zijn ook de niet gereduceerde conversiefactoren, die door Probos worden gehanteerd, opgenomen. In de enquête is namelijk niet gevraagd naar de gereduceerde factoren, waardoor vergelijken niet mogelijk is.

Het is belangrijk te beseffen dat het wijzigen van de te hanteren conversiefactoren niet alleen gevolgen heeft voor de marktstudie naar het aandeel duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt. Een aanpassing van de factoren zal namelijk ook doorgevoerd moeten worden binnen de berekening van het totale Nederlandse houtverbruik die Probos jaarlijks uitvoert. Dat heeft dan tot gevolg dat er een verschuiving in de cijfers ontstaat. Een aanpassing van de conversiefactoren kan er namelijk toe leiden dat er verhoudingsgewijs meer hout binnen een bepaalde productgroep lijkt te zijn verbruikt, terwijl het werkelijke verbruik per saldo niet is veranderd. Een wijziging zal dus eigenlijk met terugwerkende kracht dienen te worden doorgevoerd in zowel de voorgaande marktstudies als binnen de berekeningen van het totale Nederlandse houtverbruik. Het laatste kan alleen binnen realistisch randvoorwaarden worden doorgevoerd. Het tijdens de voorgaande studie berekende marktaandeel kan hierdoor dus ook veranderen.

De vergelijking van de conversiefactoren in tabel 5.3 laat zien dat de door Probos gehanteerde niet-gereduceerde conversiefactoren grotendeels overeenkomen met de gemiddelde waarden uit de UNECE-enquête en identiek zijn aan de ITTO factoren. De factoren die op dit moment worden gehanteerd zullen dan ook grotendeels worden gehandhaafd (zie tabel 1).

Voor de tropische producten wordt echter niet langer gebruik gemaakt van de gereduceerde conversiefactoren. De reden hiervoor is dat verwacht wordt dat het resthout dat vrijkomt tijdens de productie van gezaagd tropisch hardhout, tropisch fineer en tropisch plaatmateriaal niet of in veel mindere mate verderop in de houtketen wordt gebruikt voor de productie van andere houtproducten. Het toepassen van de gereduceerde factoren levert dan een onderschatting op van de hoeveelheid rondhout die nodig is voor de productie van dit product en daarmee een onderschatting van de impact op het bos.

---

³⁴ UNECE, 2010, Forest product conversion factors for the UNECE region, United Nations, Genève, 40 p.

³⁵ International Tropical Timber Organization

De conversiefactor voor platen is ook iets gewijzigd. Deze conversiefactor wordt toegepast indien niet bekend is welk type plaatmateriaal er is gerapporteerd. De factor is bepaald door op basis van de totale Nederlandse netto import van de verschillende typen plaatmaterialen een gewogen gemiddelde conversiefactor te berekenen. Daarbij is zowel gebruik gemaakt van de gereduceerde als de niet gereduceerde conversiefactor voor triplex en multiplex.

Tabel 1

Vergelijking tussen de Probos conversiefactoren en de gemiddelden uit de UNECE/FAO enquête

Productgroep	Probos		UNECE/FAO gemiddelde	ITTO	Factoren in volgende studies
		Gereduceerd*			
Gezaagd naaldhout	1,67	1,35	1,68	-	1,35
Gezaagd gematigd loofhout	1,82	1,41	1,76	1,82	1,41
Gezaagd tropisch loofhout	1,82	1,41	-	1,82	1,82
Platen	1,52	-	-	-	1,58
Fineer	1,90	1,45	1,87	1,90	1,45
Tropisch fineer	1,90	1,45	1,87	1,90	1,90
Alle tri/multiplex	2,30	1,65	2,30	2,30	1,65
Tropisch tri/multiplex	2,30	1,65	2,30	2,30	2,30
Spaanplaten	1,30	-	1,52	-	1,30
Vezelplaten	1,45	-	1,51	-	1,45

* In de gereduceerde conversiefactor is meegenomen dat het resthout dat vrijkomt bij het produceren van het product verderop in de houtketen weer wordt toegepast, bijvoorbeeld voor de productie van spaanplaat.